

فصل ششم

صنعت و معدن

شاخص‌های اقتصادی بخش‌های صنعت و معدن کشور حاکی از رشد فعالیت‌های صنعتی و معدنی در سال ۱۳۸۴ می‌باشد. براساس آمار مقدماتی، ارزش افزوده بخش‌های صنعت و معدن در سال مذکور به قیمت‌های ثابت ۱۳۷۶، به ترتیب معادل ۷/۱ و ۱۰/۵ درصد نسبت به سال قبل افزایش نشان داد. هدف برنامه برای این سال برای هریک از بخش‌های مذکور به میزان ۱۰/۵ درصد تعیین شده بود. سهم این بخش‌ها از تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری به ترتیب ۱۰/۷ و ۰/۶ درصد بود.

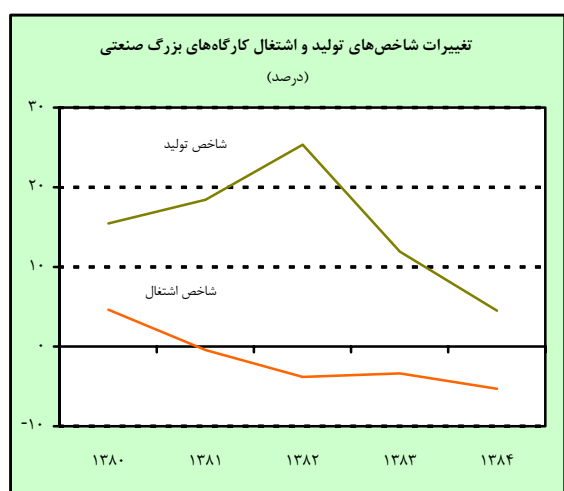
اصلاح ساختار و ساماندهی مناسب بنگاه‌های اقتصادی و رقابت‌پذیری آنها از طریق حمایت از ایجاد پیوند مناسب بین بنگاه‌های کوچک، متوسط و بزرگ، رفع مشکلات و موانع رشد و توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط و تبدیل آنها به بنگاه‌های بزرگ و رقابت‌پذیر و اصلاح ساختار قطبی کنونی از جمله اهداف تعیین شده برای ارتقای صنعت در برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی می‌باشد. تصویب آیین‌نامه اجرایی گسترش بنگاه‌های کوچک اقتصادی زودبازده و کارآفرین و اختصاص سهم مشخصی از تسهیلات بانکی به این بنگاه‌ها، تصویب اساسنامه صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری صنایع کوچک، تمدید معافیت کارگاه‌های کوچک کمتر از ۱۰ نفر از قانون کار به مدت سه سال، ممنوعیت خرید کالاهای مصرفی بادوام از خارج کشور که مشابه آن در داخل تولید می‌شود توسط دستگاه‌های اجرایی دولتی، تشکیل سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی، امهال بدهی و بخشودگی بخشی از جرایم دیرکرد بنگاه‌های صنعتی براساس اصل (۱۳۸) قانون اساسی، واگذاری بخشی از سهام شرکت‌های صنعتی و استفاده از وجوه اداره شده از جمله مصوبات و اقدامات انجام شده در سال ۱۳۸۴ بود که بر عملکرد این بخش موثر بوده است. در

این سال سازمان صنایع دستی ایران نیز منحل شد.

۱-۶- تولید

تولید اکثر واحدهای صنعتی بزرگ در اولین سال برنامه چهارم توسعه با رشد همراه بود. براساس نتایج بررسی آمار کارگاه‌های بزرگ صنعتی، هرچند شاخص تولید این کارگاه‌ها ۴/۵ درصد افزایش یافت، اما در مقایسه با رشد ۱۱/۹ درصدی این شاخص در سال قبل چشمگیر نمی‌باشد.

در سال مورد بررسی، صنایع تولید «مواد و محصولات شیمیایی» بالاترین سهم را در رشد شاخص کل تولید به میزان

۳۷/۵ واحد درصد داشت. این گروه از صنایع با دارا بودن ضریب اهمیت قابل توجه ۱۱/۹۶ درصدی در محاسبه شاخص مذکور و نرخ رشد ۲۱/۵ درصدی نسبت به سال قبل موجب ۱/۷ واحد درصد افزایش در شاخص کل شد. پس از صنایع فوق، صنایع تولید «وسایل نقلیه موتوری و تریلر» با ۴/۷ درصد رشد، صنایع تولید «رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی» با ۱۴/۲ درصد رشد و صنایع تولید «فلزات اساسی» با ۷/۳ درصد رشد نسبت به سال قبل، بالاترین سهم را در افزایش شاخص کل تولید به ترتیب به میزان ۳۲/۶، ۱۶/۱ و ۱۵/۱ درصد داشتند. بیشترین میزان کاهش شاخص تولید مربوط به صنایع تولید «ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار ساعت و ابزار دقیق» و «سایر وسایل نقلیه» به ترتیب با ۱۲/۹ و ۱۲/۲ درصد کاهش بود.

نتایج بررسی کارگاه‌های بزرگ صنعتی کشور (۱)

(۱۳۷۶=۱۰۰)

درصد تغییر	سال				
	۱۳۸۴	۱۳۸۳	□۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲
۴/۵	۱۱/۹	۲۵۸/۰	۲۴۶/۹	۲۲۰/۶	شاخص تولید
-۵/۳	-۳/۴	۹۷/۲	۱۰۲/۶	۱۰۶/۲	شاخص اشتغال
۰	۱۷/۹	∞	۴۴۲/۳	۳۷۵/۲	شاخص مزد و حقوق و مزایای پرداختی به کارکنان
۰	۲۲/۰	∞	۴۳۰/۹	۳۵۳/۳	شاخص مزد و حقوق و مزایای سرانه کارکنان قبل از تعدیل
۰	۵/۹	∞	۱۵۷/۰	۱۴۸/۳	شاخص مزد و حقوق و مزایای سرانه کارکنان بعد از تعدیل (۲)

۱- شامل کارگاه‌های با ۱۰۰ نفر شاغل و بیشتر می‌شود. ۲- تعدیل این شاخص با استفاده از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری صورت گرفته است.

براساس آمار منتشر شده از سوی وزارت صنایع و معادن، در سال ۱۳۸۴ تولید اغلب کالاهای منتخب صنعتی و معدنی افزایش داشت. از میان ۷۳ نوع کالای منتخب صنعتی و معدنی، تولید ۵۵ نوع کالا در گروه‌های مختلف صنعت دارای رشد بود که از این تعداد، ۲۴ قلم بیش از ۱۰ درصد رشد داشتند. تولید فولاد خام، شیشه جام و فلوت، شمش آلومینیوم، سیمان و کاشی که از مصالح احداث ساختمان محسوب می‌شوند به ترتیب ۶/۵، ۴/۳، ۲/۶، ۱/۴ و ۰/۷ درصد نسبت به سال قبل افزایش نشان داد. شایان ذکر است که در پایان برنامه چهارم توسعه، ظرفیت سالانه تولید فولاد خام توسط بخش خصوصی و دولتی ۲۹ میلیون تن در نظر گرفته شده است. همچنین تولید انواع تراکتور و موتور کشاورزی که از تجهیزات مورد نیاز بخش کشاورزی است به ترتیب با ۴۸/۹ و ۳۶/۰ درصد رشد، افزایش قابل توجهی داشت.

در سال ۱۳۸۴، خروج سیمان از سبد حمایتی، نحوه قیمت‌گذاری این کالا و ورود آن به بورس فلزات مطرح و توسط وزارت صنایع پیگیری شد؛ اما به دلیل نگرانی نسبت به افزایش قیمت آن به ویژه در فصول پرمصرف و عدم بهره‌برداری از ظرفیت‌های جدید، قیمت‌گذاری این کالا همچنان در چارچوب سبد حمایتی تعیین شد.

در این سال صنایع خودروسازی و موتور محرکه بر حجم تولیدات خود افزودند. تولید ماشین‌آلات راهسازی، انواع سواری و انواع کامیون و کامیونت نسبت به سال قبل به ترتیب ۳۲/۰، ۱۱/۸ و ۵/۰ درصد افزایش یافت. علت افزایش تولید ماشین‌آلات راهسازی اضافه کردن شرکت ماشین‌آلات صنعتی ایران به جامعه آماری مربوط می‌باشد. تولید قطعات خودرو نیز در زمینه تولید گیربکس و موتور بنزینی با ۳۵/۵ و ۳۰/۶ درصد افزایش نسبت به سال قبل رشد قابل توجهی را نشان داد؛ اما تولید موتورهای دیزلی و لاستیک با کاهش مواجه بود. در این سال تولید انواع مینی‌بوس و اتوبوس با ۳۴/۵ درصد کاهش مواجه شد. کاهش تقاضای موثر ناشی از قیمت بالای تولیدات مذکور و کنترل و تثبیت تعرفه خدمات حمل و نقل مسافری از دلایل کاهش تولید اتوبوس و مینی‌بوس به شمار می‌رود.

طبق تبصره (۱۱) قانون بودجه سال ۱۳۸۴، وزارت صنایع و معادن موظف شد در سال مزبور برنامه تولید خودروهای سواری را به گونه‌ای تنظیم کند که حداقل ۲۰ درصد از کل تولیدات خودروهای سبک و سنگین به تولید خودروهای دوگانه‌سوز اختصاص یابد. در این

خصوص وزارت نفت موظف شد از محل صرفه‌جویی‌های به عمل آمده از محل کاهش واردات بنزین، در ازای تولید هر دستگاه خودرو دوگانه‌سوز ۷۷۰ دلار کمک بلاعوض در اختیار خودروسازان قرار دهد. همچنین طبق تبصره (۱۳) همان قانون، به منظور از رده خارج کردن خودروهای فرسوده سواری و در جهت تحقق اهداف و سیاست‌های مندرج در بند (ب) ماده (۶۲) قانون برنامه چهارم توسعه^(۱)، به دولت اجازه داده شد تا ۵۰ درصد از منابع حاصل از اجرای ماده (۸) «قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور و اصلاح ماده (۱۱۳) قانون برنامه سوم»^(۲) را به حساب درآمد عمومی منظور کند. شایان ذکر است که طبق بند (چ) تبصره (۷) قانون بودجه سال ۱۳۸۴ کل کشور، دولت موظف شد به منظور حمایت از افزایش کیفیت خودرو، کاهش مصرف سوخت، کمک به تجهیز حمل و نقل عمومی و بهینه‌سازی هزینه‌های حمل و نقل عمومی، امکان ورود خودرو را برای واردکنندگان با رعایت شرایطی چون نو و مطابق استاندارد بودن خودروها با استانداردهای ملی یا جهانی، رعایت تعرفه حداکثر ۱۰۰ درصد برای خودرو سواری و حداکثر ۲۰ درصد برای اتوبوس، مینی‌بوس و کامیون و ارائه خدمات پس از فروش فراهم کند. علی‌رغم این مصوبه، به دلیل تعرفه بالا و شروط تعیین شده برای واردات به استثنای سواری استقبال چندانی از واردات سایر وسایل حمل و نقل صورت نگرفت.

در گروه صنایع غیر فلزی، اغلب محصولات در مقایسه با سال قبل از رشد تولید برخوردار بودند. تولید پودر شوینده، روغن نباتی، انواع دارو و قند و شکر از گروه کالاهای اساسی به ترتیب ۱۵/۵، ۱۵/۲، ۴/۵ و ۳/۸ درصد افزایش داشت. امکان دسترسی به بازارهای صادراتی جدید نظیر کشورهای همجوار و بهره‌برداری از طرح‌های توسعه کارخانجات در افزایش رشد تولید این گروه موثر بوده است.

در گروه صنایع نساجی، تولید «الیاف اکریلیک» بیشترین رشد را به میزان ۶/۲ درصد به خود اختصاص داد. تولید «موکت نمدی و تافتینگ»، «پتو مینگ و غیر مینگ»، «نخ از پنبه و الیاف مصنوعی»، «فرش ماشینی» و «پارچه فاستونی» هر کدام به میزان ۰/۴ درصد و «گونی و چتایی پلی‌پروپیلن» و «نخ هایبالک» هر کدام به میزان ۰/۳ درصد از رشد برخوردار شد. بازسازی و نوسازی واحدهای بزرگ نساجی و مشکلات مربوط به تامین مواد اولیه و رقابت در بازار فروش با توجه به پدیده قاچاق از علل رشد محدود و بعضاً کاهش تولید برخی از محصولات این صنعت اعلام شده است.

در سال مورد بررسی، تولید ۱۸ کالا از ۷۳ نوع کالای صنعتی با کاهش مواجه شد. بیشترین کاهش تولید مربوط به الیاف فیلامنت نایلون، کولر آبی و انواع مینی‌بوس و اتوبوس به ترتیب به میزان ۴۶/۳، ۴۴/۷ و ۳۴/۵ درصد می‌باشد.

برخی تولیدات منتخب صنعتی و معدنی

کالا	واحد	سال			درصد تغییر
		۱۳۸۲ ▲	۱۳۸۳ ▲	۱۳۸۴	
انواع خودرو(۱)	دستگاه	۷۵۳۴۷۲	۹۰۴۳۵۹	۱۰۰۶۶۵۴	۱۳۸۴
سیمان	هزار تن	۲۹۷۸۲/۷	۳۲۱۹۵/۴	۳۲۶۳۳/۷	۱۳۸۳
فولاد خام	هزار تن	۷۹۹۱/۰	۸۹۸۹/۶	۹۵۷۴/۴	۱۳۸۳
شمش آلومینیوم	هزار تن	۱۸۰/۹	۲۱۲/۱	۲۱۷/۸	۱۳۸۳
مس کاند	هزار تن	۱۴۵/۷	۱۵۲/۵	۱۷۸/۰	۱۳۸۳

ماخذ: وزارت صنایع و معادن ۱- شامل انواع کامیون و کامیونت، انواع سواری، وانت، اتوبوس، مینی‌بوس و خودرو دو دیفرانسیل می‌باشد.

براساس گزارش شرکت ملی صنایع پتروشیمی، در سال ۱۳۸۴ تولیدات پتروشیمی با ۴/۶ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۱۵/۸ میلیون تن رسید و حدود ۷۷/۱ درصد از ظرفیت اسمی واحدهای پتروشیمی مورد استفاده قرار گرفت. عدم بهره‌برداری کامل از

۱- بند (ب) ماده (۶۲) قانون برنامه چهارم بیان می‌دارد که در طول برنامه چهارم، تمهیداتی اتخاذ شود که کلیه خودروها و موتورسیکلت‌های فرسوده کشور از رده خارج شوند.
۲- براساس ماده (۸) قانون «تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور»، بانک‌ها موظفند ضمانت‌نامه‌های مورد نیاز پیمانکاران و سازندگان داخلی و شرکت‌کنندگان در مناقصه‌ها و قراردادهای طرح‌های عمرانی و صنعتی را صادر نمایند. ضمانت‌نامه‌های مذکور شامل ضمانت‌نامه شرکت در مناقصه، اجرای تعهدات، پیش پرداخت و استرداد کسور وجه‌الضمان خواهد بود.

واحدهای جدید پتروشیمی در کاهش میزان به کارگیری از ظرفیت موثر بوده است. در این سال تولید واحدهای پتروشیمی ارومیه، خراسان و خارک بیش از ظرفیت اسمی آنها بود. در سال مورد بررسی، بیشترین رشد تولید مربوط به مجتمع‌های پتروشیمی امیرکبیر (۷۳۲/۸ درصد) و بوعلی‌سینا (۱۳۲/۴ درصد) می‌باشد، اما واحدهای پتروشیمی بندر امام، تبریز، خراسان، رازی، شیراز، اراک و اصفهان با کاهش تولید مواجه بودند. شایان ذکر است که واحدهای جدید پتروشیمی بیستون، تندگویان و خوزستان با مجموع ظرفیت اسمی تولید سالانه ۷۱۲ هزار تن در این سال به بهره‌برداری رسیدند. همچنین طرح‌های نه‌گانه الفین ششم (امیرکبیر)، واحد اپوکسی طرح پلیمرهای مهندسی (خوزستان)، PTA/PET اول (شهید تندگویان)، مخازن صادراتی منطقه ویژه اقتصادی پتروشیمی، واحد استحصال اتان (پتروشیمی پارس)، واحد PTA (طرح دوم)، واحد منوکسید کربن از طرح منوکسید کربن و اسید استیک، واحد استحصال اتان و پلی اتیلن سنگین (طرح الفین هفتم) و فاز اول بندر پتروشیمی پارس نیز در این سال راه‌اندازی شدند.

در سال ۱۳۸۴، مقدار ۱/۸ میلیون تن انواع کود شیمیایی توسط مجتمع‌های پتروشیمی تولید و تحویل سازمان تهیه و توزیع نهادهای کشاورزی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی گردید. بخش عمده تولید کود شیمیایی به میزان ۷۸/۴ درصد کود اوره و ۱۶/۰ درصد دی‌آمونیم فسفات می‌باشد. در این سال مقدار صادرات پتروشیمی با ۰/۳ درصد رشد، افزایش ناچیزی نسبت به سال قبل داشت و به حدود ۵/۲ میلیون تن به ارزش ۲/۳ میلیارد دلار رسید. مجتمع پتروشیمی بندر امام با ۴۱/۷ درصد بیشترین سهم از صادرات پتروشیمی را دارا بود. ارزش هر تن کالای صادراتی شرکت پتروشیمی در این سال معادل ۴۴۵/۴ دلار بود که در مقایسه با سال قبل ۳۴/۲ درصد افزایش نشان می‌دهد.

تولید و صادرات صنایع پتروشیمی

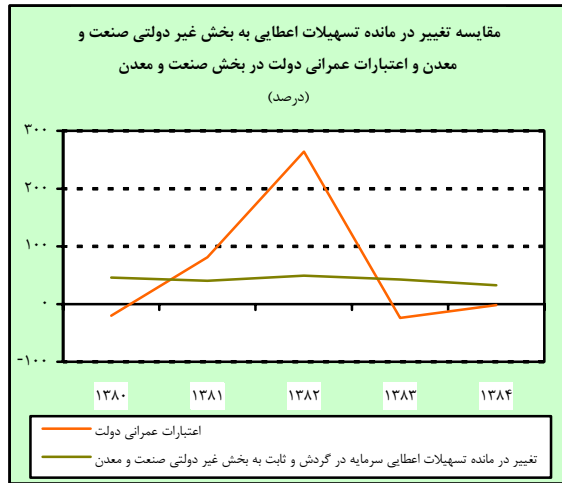
درصد تغییر		سال			
۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۴	▲۱۳۸۳	۱۳۸۲	
۴/۶	۷/۹	۱۵۷۵۶	۱۵۰۷۰	۱۳۹۶۹	تولید (هزار تن)
-۶/۷	۹/۵	۷۷/۱	۸۲/۶	۷۵/۴	نسبت تولید به ظرفیت اسمی (درصد)
-۵/۰	-۲/۸	۸۷/۹	۹۲/۵	۹۵/۲	نسبت تولید به برنامه تولید (درصد)
					صادرات
-۰/۳	۱۴/۳	۵۲۱۶	۵۲۰۱	۴۵۴۴	مقدار (هزار تن)
۳۴/۶	۴۰/۶	۲۳۲۳	۱۷۲۶	۱۲۲۵	ارزش (میلیون دلار)

ماخذ: شرکت ملی صنایع پتروشیمی

۶-۲- سرمایه‌گذاری دولت

براساس قانون بودجه سال ۱۳۸۴، مبلغ ۳۵۹۴/۴ میلیارد ریال اعتبار برای اجرا و تکمیل طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصل صنعت و معدن و طرح تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن تصویب شد. طبق آمار خزانه‌داری کل، عملکرد اعتبارات فصل و برنامه مذکور معادل ۲۹۸۷/۴ میلیارد ریال بود که در مقایسه با عملکرد سال قبل ۲/۲ درصد کاهش نشان می‌دهد. در فصل صنعت و معدن، بخش عمده اعتبارات پرداختی به میزان ۳۹/۹ درصد به برنامه «ایجاد و توسعه صنایع» به مبلغ ۱۱۹۲/۳ میلیارد ریال و برنامه «کمک‌های فنی و اعتباری به بخش خصوصی و تعاونی» با سهم ۱۹/۹ درصد و مبلغ ۵۹۵/۴ میلیارد ریال پرداخت شد.

طبق تبصره (۴) قانون بودجه سال ۱۳۸۴، به منظور حمایت از سرمایه‌گذاری خطرپذیر در صنایع نوین، اجازه داده شد تا حداکثر ۵۰ درصد از تسهیلات اعطایی در قالب اعتبارات طرح‌های کمک به توسعه صنایع نوین و کمک به ایجاد واحدهای نمونه طراحی و تولید تراشه در صنعت میکرو الکترونیک در قالب برنامه کمک‌های فنی و اعتباری به بخش خصوصی و تعاونی شامل اصل، سود و کارمزد تسهیلات اعطایی در چارچوب آیین‌نامه‌ای که بنا به پیشنهاد مشترک سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و وزارت صنایع و معادن به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید، بلاعوض شود. همچنین به دولت اجازه داده شد مبلغ ۵۰ میلیارد ریال از محل اعتبار ردیف ۵۰۳۴۱۵ قسمت چهارم این قانون برای افزایش سرمایه دولت را به صندوق حمایت از صنایع الکترونیک اختصاص دهد.

در سال ۱۳۸۴، مبلغ ۸۳/۷ میلیارد ریال نیز در قالب برنامه تحقیقات توسعه‌ای به طرح «تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن» پرداخت شد که در مقایسه با سال قبل ۷۳/۸ درصد کاهش نشان می‌دهد. عملکرد بودجه دولت در سال ۱۳۸۴ نشان می‌دهد ۸۳/۱ درصد از اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب فصل صنعت و معدن و برنامه تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن محقق شده است که با توجه به عملکرد ۱۰۳/۵ درصدی سال قبل در سطح پایین‌تری قرار دارد. بیشترین میزان تحقق بودجه در این سال مربوط به برنامه‌های «اکتشاف و راه‌اندازی معادن» (۱۰۷/۱ درصد)، «ایجاد و توسعه صنایع» (۱۰۵/۹ درصد)، «برنامه پژوهش‌های کاربردی» (۷۳/۱ درصد) و «برنامه سیاست‌گذاری، مدیریت و نظارت بر فعالیت‌ها» (۷۰/۲ درصد) می‌باشد. طرح تحقیقات اساسی بخش صنعت و معدن نیز از عملکرد ۲۷۸/۹ درصدی طی این سال برخوردار بوده است.

تملك دارایی‌های سرمایه‌ای - ملی دولت در فصول صنایع، معادن و برنامه تحقیقات صنعتی و معدنی (میلیارد ریال)

درصد تحقق بودجه مصوب	مصوب سال	سهام (درصد)		درصد تغییر		سال		
		۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۲
۸۱/۵	۳۵۶۴/۴	۹۷/۲	۸۹/۶	۶/۱	-۲۴/۹	۲۹۰۳/۷	۲۷۳۶/۰	۳۶۴۲/۴
۲۷۸/۹	۳۰/۰	۲/۸	۱۰/۴	-۷۳/۸	-۱۷/۱	۸۳/۷	۳۱۸/۸	۳۸۴/۶
۸۳/۱	۳۵۹۴/۴	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۲/۲	-۲۴/۱	۲۹۸۷/۴	۳۰۵۴/۸	۴۰۲۷/۰

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی - خزانه‌داری کل

۳-۶- تسهیلات بانکی

در سال ۱۳۸۴، بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی در چارچوب مصوبات دولت و شورای پول و اعتبار بر حجم اعتبارات و تسهیلات اعطایی خود به بخش صنعت و معدن افزودند، به طوری که مانده تسهیلات اعطایی به بخش‌های دولتی و غیر دولتی صنعت و معدن (بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی) در پایان اسفند ماه با رشدی معادل ۳۰/۱ درصد نسبت به پایان سال ۱۳۸۳ به ۲۵۲/۳ هزار میلیارد ریال بالغ گردید. براساس آمار مذکور، سهم بخش صنعت و معدن غیر دولتی از کل تغییر در مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های دولتی به بخش‌های غیر دولتی اقتصاد، با احتساب مصارف آزاد معادل ۲۶/۸ درصد بود. در این سال سهم بانک‌های تجاری از تغییر در مانده تسهیلات اعطایی به بخش غیر دولتی صنعت و معدن ۵۸/۸ درصد بود. طبق مصوبه شورای پول و اعتبار در سال ۱۳۸۴، حداقل نرخ سود مورد انتظار تسهیلات اعطایی بانک‌ها برای کلیه بخش‌های اقتصادی در سطح ۱۶ درصد تعیین گردید. طبق بند (ب) ماده (۱۰) قانون برنامه چهارم توسعه، دولت مکلف است مابه‌التفاوت نرخ مورد نظر برای بخش‌های مورد حمایت تا حداقل مزبور را به صورت یارانه سود پرداخت نماید. این مابه‌التفاوت برای بخش صنعت و معدن یک واحد درصد می‌باشد. همچنین براساس مصوبه هیئت وزیران، در سال ۱۳۸۴ می‌بایست ۲۰ درصد از منابع اعتباری بانک‌ها به طرح‌های کوچک زودبازده و کارآفرین اختصاص می‌یافت.

بررسی آمار مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی برحسب سررسید مانده بدهی بخش‌ها به تفکیک جاری و غیر جاری (بدهی‌های سررسید گذشته و معوق) در پایان اسفند ماه ۱۳۸۴ نشان می‌دهد از مجموع کل بدهی غیر جاری

بخش‌های اقتصادی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی، بخش صنعت و معدن با سهم نسبی ۴۳/۶ درصد، بالاترین میزان بدهی معوق و سررسید گذشته را در میان بخش‌های اقتصادی دارا می‌باشد. نسبت مانده تسهیلات غیر جاری بخش صنعت و معدن به کل مانده تسهیلات اعطایی به این بخش در سال مورد بررسی ۱۵/۹ درصد بود.

مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به بخش صنعت و معدن (۱)							(میلیارد ریال)
کل تغییر در مانده (۲)	سهم از تغییر در مانده (درصد)	درصد تغییر ۱۳۸۴	تغییر در مانده ۱۳۸۴	پایان سال			
				۱۳۸۴	۱۳۸۳		
۲۰۶۷۵۸/۸	۹۵/۰	۳۲/۱	۵۵۴۹۰/۹	۲۲۸۱۳۳/۲	۱۷۲۶۴۲/۳	بخش غیر دولتی	
۱۱۳۸۹۴/۸	۵۸/۸	۲۲/۶	۳۴۳۲۹/۶	۱۸۶۱۱۸/۶	۱۵۱۷۸۹/۰	بانک‌های تجاری	
۵۰۱۵۳/۸	۱۲/۴	۸۸/۲	۷۲۴۲/۶	۱۵۴۵۳/۷	۸۲۱۱/۱	بانک‌های تخصصی	
۴۲۷۱۰/۲	۲۳/۸	۱۱۰/۱	۱۳۹۱۸/۷	۲۶۵۶۰/۹	۱۲۶۴۲/۲	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	
۱۰۸۰۹/۳	۵/۰	۱۳/۸	۲۹۳۱/۸	۲۴۱۷۰/۶	۲۱۲۳۸/۸	بخش دولتی	
۲۱۷۵۶۸/۱	۱۰۰/۰	۳۰/۱	۵۸۴۲۲/۷	۲۵۲۳۰۳/۸	۱۹۳۸۸۱/۱	جمع کل	

۱- بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد. ۲- نشان‌دهنده تغییر در مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به کل بخش‌های اقتصادی می‌باشد.

در این سال بانک صنعت و معدن مبلغ ۳۷۷۹/۷ میلیارد ریال تسهیلات به بخش صنعت و معدن پرداخت کرد که نسبت به سال قبل از آن ۲۱/۹ درصد افزایش نشان می‌دهد. این بانک با ایجاد ۳۵ شعبه در تهران و شهرستان و گسترش حوزه جغرافیایی، فروش شرکت‌های تابعه و اوراق مشارکت و نیز ایجاد تنوع در عقود مورد استفاده، تسهیلات پرداختی خود را به نحو چشمگیری افزایش داد. بررسی آمار وصولی‌های بانک صنعت و معدن در سال ۱۳۸۴ حاکی از رشد قابل ملاحظه آن به میزان ۱۳۱ درصد در مقایسه با سال قبل می‌باشد. آزاد شدن منابع مزبور نیز در رشد تسهیلات اعطایی موثر بوده است. حدود ۱۱/۷ درصد از تسهیلات بانک در قالب سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی و مابقی در قالب سایر عقود پرداخت گردید. این بانک همچنین مبلغ ۲۱۴/۲ میلیارد ریال در قالب وجوه اداره شده به متقاضیان پرداخت کرد که نسبت به سال قبل ۷۶/۴ درصد کاهش داشت. در این سال بانک صنعت و معدن مبلغ ۱۳۸۳/۰ میلیارد ریال در قالب ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه پرداخت کرد که نسبت به سال قبل بیش از سه برابر شده است.

تسهیلات اعطایی بانک صنعت و معدن (۱)							(میلیارد ریال)
سهم (درصد)	درصد تغییر ○	سال		تسهیلات بانکی (۲)	سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی	کل	
		۱۳۸۴	۱۳۸۳				
۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۳۳۳۷/۶	۲۷۳۲/۴	۳۰۵/۵	
۸۸/۳	۸۸/۱	۲۲/۱	□	۴۴۲/۱	۳۶۷/۶	۳۰۱/۴	
۱۱/۷	۱۱/۹	۲۰/۳	۲۲/۰	۳۷۷۹/۷	۳۱۰۰/۱	۶۰۶/۹	
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۱/۹	۴۱۰/۸				

ماخذ: بانک صنعت و معدن
 ۱- شامل پرداخت‌های بانک در قالب وجوه اداره شده و تسهیلات اعطایی از محل تبصره (۵۵) و ماده (۶۰) قانون برنامه سوم توسعه، پرداخت به شرکت لیزینگ و بازسازی بزم نمی‌شود.
 ۲- شامل سایر عقود به غیر از سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی است.

براساس آمار وزارت صنایع و معادن، در سال ۱۳۸۴ سیستم بانکی علاوه بر اعطای تسهیلات ریالی به بخش صنعت و معدن، ۱۰۸۲/۶ میلیون دلار اعتبار ارزی از محل حساب ذخیره ارزی برای ۱۲۷ طرح سرمایه‌گذاری صنعت و معدن گشایش نمود. بدین ترتیب از ابتدای گشایش حساب مذکور تا پایان سال ۱۳۸۴ برای ۱۱۸۵ طرح، مبلغ ۹۵۲۶/۰ میلیون دلار تخصیص ارز صورت گرفته است. علاوه بر این، برای ۱۳۳ طرح نیز در قالب طرح بازسازی و نوسازی صنایع نساجی مبلغ ۵۹۶/۹ میلیون دلار تسهیلات ارزی به تصویب رسید. تا پایان سال ۱۳۸۴ از ۱۱۸۵ طرح صنعتی و معدنی، برای ۹۲۷ طرح مبلغ ۶۸۵۳/۳ میلیون دلار گشایش اعتبار گردید. از طرح‌های بازسازی و نوسازی صنایع نساجی نیز برای ۷۰ طرح مبلغ ۲۸۳/۲ میلیون دلار تا پایان سال مورد گزارش گشایش اعتبار صورت پذیرفت. جدول ذیل خلاصه‌ای از عملکرد تسهیلات پرداختی از محل حساب ذخیره ارزی را تا پایان اسفند ماه ۱۳۸۴ به تفکیک گروه‌های صنعتی ارائه می‌نماید.

خلاصه عملکرد حساب ذخیره ارزی به تفکیک گروه‌های صنعتی از ابتدای تشکیل تا پایان اسفند ماه ۱۳۸۴ (میلیون دلار)

گشایش اعتبار شده		تخصیص ارز		گروه صنعت
مبلغ	تعداد	مبلغ	تعداد	
۱۹۶/۴	۴۰	۳۲۹/۶	۴۸	برق
۳۸۰/۲	۵۳	۴۵۲/۷	۶۰	خودرو و نیروی محرکه
۴۸/۰	۱۱	۶۴/۲	۱۴	ریخته‌گری و آهن‌گری
۱۳۱۲/۵	۱۶۷	۱۷۷۹/۶	۲۳۴	شیمیایی و سلولزی
۸۰/۱۸	۶۰	۱۰۹۴/۴	۷۳	صنایع معدنی
۸۲۱/۷	۲۱۳	۱۱۸۳/۵	۲۸۸	غذایی و دارویی
۱۵۱/۰	۴۰	۱۹۱/۶	۵۰	فلزی
۲۱۳۳/۴	۲۱۹	۲۸۸۷/۶	۲۶۴	کانی غیر فلزی
۴۶۱/۰	۲۴	۹۲۴/۴	۳۴	ماشین‌سازی و تجهیزات
۵۴۷/۳	۱۰۰	۶۱۸/۴	۱۲۰	نساجی و چرم
۶۸۵۳/۳	۹۲۷	۹۵۲۶/۰	۱۱۸۵	جمع
۲۸۳/۲	۷۰	۵۹۶/۹	۱۳۳	بازسازی و نوسازی صنایع نساجی
۷۱۳۶/۵	۹۹۷	۱۰۱۲۲/۹	۱۳۱۸	جمع کل

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

براساس جدول فوق، در بخش تخصیص ارز در بین گروه‌های مختلف صنعتی، از نظر تعداد، «صنایع غذایی و دارویی» و از نظر مبلغ، صنایع «کانی غیر فلزی» که عمدتاً طرح‌های تولید سیمان می‌باشند، رتبه اول را احراز نموده‌اند. از نظر تعداد و مبلغ طرح‌های گشایش اعتبار شده در بین گروه‌های صنعتی، صنایع «کانی غیر فلزی» رتبه اول را دارا می‌باشند. بررسی عملکرد حساب مذکور از ابتدا تا پایان اسفند ۱۳۸۴ در طرح‌های گشایش اعتبار شده بر حسب مناطق کشور نشان می‌دهد بیشترین طرح‌ها به ترتیب مربوط به استان تهران (۱۶۷ طرح)، اصفهان (۸۷ طرح)، قزوین (۵۹ طرح)، مرکزی (۵۴ طرح) و خراسان رضوی (۵۳ طرح) می‌باشند.

۴-۶- واحدهای جدید صنعتی و معدنی

براساس آمار وزارت صنایع و معادن، سرمایه‌گذاری در بخش صنعت و معدن که عمدتاً شامل سرمایه‌گذاری بخش غیر دولتی است، در سال ۱۳۸۴ افزایش داشت. طبق آمار پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده، ۵۵/۲ هزار میلیارد ریال سرمایه‌گذاری برای ایجاد ۶۰۲۵ واحد جدید صنعتی و معدنی و توسعه واحدهای موجود در سال مذکور صورت گرفت که در مقایسه با سال قبل به ترتیب ۱۲/۰ و ۲۲/۳ درصد رشد نشان می‌دهد؛ اما آمار اشتغال این پروانه‌ها در مقایسه با عملکرد سال قبل ۶/۶ درصد کاهش نشان می‌دهد. در این سال تعداد ۱۴۷۳ واحد تولیدی با مجموع اشتغال ۲۷۸۹۶ نفر دارای طرح توسعه بودند. براساس آمار جوازهای تاسیس صادر شده، در سال ۱۳۸۴ تعداد ۳۱/۲ هزار فقره جواز تاسیس با پیش‌بینی اشتغالی به میزان ۹۷۹/۴ هزار نفر صادر شد. سرمایه‌گذاری برآورد شده برای اجرای این مجوزها ۹۰۰/۹ هزار میلیارد ریال است که در مقایسه با سال قبل ۱۷/۹ درصد افزایش دارد. تعداد و اشتغال این جوازها نیز نسبت به سال قبل به ترتیب ۵/۳ و ۳/۱ درصد رشد نشان می‌دهد. براساس عملکرد سال‌های قبل معمولاً ۲۵ درصد این مجوزها به مرحله اجرا و بهره‌برداری می‌رسند.

تعداد، سرمایه‌گذاری و اشتغال مجوزهای صنعتی و معدنی

درصد تغییر		سال			جوازهای تاسیس تعداد(فقره) سرمایه‌گذاری(میلیارد ریال) اشتغال(نفر)
۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۴	▲۱۳۸۳	۱۳۸۲	
۵/۳	۷/۶	۳۱۲۰۵	۲۹۶۳۸	۲۷۵۴۸	پروانه‌های بهره‌برداری تعداد(فقره) سرمایه‌گذاری(میلیارد ریال) اشتغال(نفر)
۱۷/۹	۸۶/۲	۹۰۰۸۷۴	۷۶۳۹۸۶	۴۱۰۲۲۶	
۳/۱	۱۴/۸	۹۷۹۴۱۸	۹۴۹۷۵۲	۸۲۷۵۹۳	
۲۲/۳	۹/۹	۶۰۲۵	۴۹۲۶	۴۴۸۲	جوازهای تاسیس تعداد(فقره) سرمایه‌گذاری(میلیارد ریال) اشتغال(نفر)
۱۲/۰	۷۰/۶	۵۵۱۸۱	۴۹۲۴۸	۲۸۸۷۵	
-۶/۶	۱۴/۵	۱۲۱۳۱۹	۱۲۹۸۳۴	۱۱۳۳۷۲	

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

گروه صنایع «ساخت فلزات اساسی» با سرمایه‌گذاری پیش‌بینی شده به میزان ۳۷۳/۷ هزار میلیارد ریال، ۴۱/۵ درصد از کل سرمایه‌گذاری براساس جوازهای تاسیس صادر شده در سال مورد گزارش را به خود اختصاص داد. متوسط سرمایه‌گذاری برآورد شده برای هر طرح جدید صنعتی براساس جوازهای تاسیس در کل گروه‌های صنعتی ۲۸/۹ میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل ۱۲/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. بالا بودن میزان سرمایه‌گذاری در طرح‌های گروه ساخت «فلزات اساسی»، «محصولات کانی غیر فلزی» و «مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی» که در مجموع ۶۵/۱ درصد از کل سرمایه‌گذاری را به خود اختصاص می‌دهند در بالا بودن متوسط سرمایه لازم برای هر طرح صنعتی موثر بوده است. متوسط سرمایه لازم برای احداث هر طرح صنعتی در گروه تولید «پوشاک و تکمیل پوست خردار» و «مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر» به ترتیب معادل ۱/۸ و ۲/۴ میلیارد ریال می‌باشد.

براساس مصوبه شماره ۱۱/۱۲۵۳۲ مورخ ۱۳۸۳/۷/۱۸ هیئت وزیران، تا پایان اسفند ماه ۱۳۸۴، تعداد ۴۷۸ فقره جواز تاسیس با پیش‌بینی سرمایه‌گذاری ۲۴۵۵/۶ میلیارد ریال و اشتغال ۷۷۷۴ نفر و نیز تعداد ۱۳۷۴ فقره واحدهای فعال با سرمایه ۳۴۸۸/۴ میلیارد ریال و اشتغال ۱۴۸۵۱ نفر از وزارت جهاد کشاورزی به وزارت صنایع و معادن انتقال یافتند. متوسط سرمایه‌گذاری لازم برای هر طرح صنعتی براساس جوازهای تاسیس مذکور ۵/۱ میلیارد ریال است که موید کوچک بودن واحدهای انتقالی از وزارت جهاد کشاورزی به وزارت صنایع و معادن است.

متوسط سرمایه و اشتغال مجوزهای صنعتی و معدنی

درصد تغییر	سال				
	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۴	▲۱۳۸۳	
					جوازهای تاسیس
۱۲/۰	۷۳/۱	۲۸۸۷۰	۲۵۷۷۷	۱۴۸۹۱	متوسط سرمایه هر طرح صنعتی (میلیون ریال)
-۲/۱	۶/۷	۳۱	۳۲	۳۰	متوسط اشتغال هر طرح صنعتی (نفر)
۱۴/۳	۶۲/۳	۹۲۰	۸۰۴	۴۹۶	متوسط سرمایه لازم برای هر شغل (میلیون ریال)
					پروانه‌های بهره‌برداری
-۸/۴	۵۵/۲	۹۱۵۹	۹۹۹۸	۶۴۴۲	متوسط سرمایه هر واحد صنعتی (میلیون ریال)
-۲۳/۶	۴/۲	۲۰	۲۶	۲۵	متوسط اشتغال هر واحد صنعتی (نفر)
۱۹/۹	۴۸/۹	۴۵۴/۸	۳۷۹/۳	۲۵۴/۷	متوسط سرمایه لازم برای هر شغل (میلیون ریال)

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

در سال ۱۳۸۴، متوسط سرمایه‌گذاری صورت گرفته برای هر واحد جدید صنعتی براساس پروانه‌های بهره‌برداری نسبت به سال قبل ۸/۴ درصد کاهش داشت که موید به بهره‌برداری رسیدن واحدهای کوچک و متوسط به خصوص در سه ماهه چهارم سال مورد بررسی می‌باشد؛ به طوری که متوسط اشتغال هر واحد صنعتی از ۲۶ نفر در سال ۱۳۸۳ به ۲۰ نفر در سال ۱۳۸۴ کاهش یافت. رشد متوسط اشتغال هر واحد صنعتی در گروه‌های صنعتی «ماشین‌های دفتری، حسابداری و محاسباتی»، «کک و محصولات حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای»، «سایر تجهیزات حمل و نقل»، «ماشین‌های الکتریکی و دستگاه‌های برقی» و «ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و ساعت» بیش از ۱۰۰ درصد بوده است. کاهش شاخص مذکور در صنایع «راديو، تلویزیون و دستگاه‌های مخابراتی» (۸۱/۷ درصد)، «ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» (۷۹/۶ درصد)، «چاپ، انتشار و تکثیر رسانه‌های ضبط شده» (۵۷/۱ درصد) و «محصولات کانی غیر فلزی» (۵۰/۴ درصد) در تعدیل رشد شاخص کل موثر بوده است. استفاده از فن‌آوری‌های جدید تولید در صنایع ارتباطات و انتشارات که عمدتاً سرمایه‌بر می‌باشند، از دلایل کاهش چشمگیر شاخص اشتغال این صنایع می‌باشد.

براساس گزارش وزارت صنایع و معادن، ۳۰۸۹ واحد جدید صنعتی در سال ۱۳۸۴ به بهره‌برداری رسید. برای بهره‌برداری از طرح‌های فوق حدود ۲۹/۰ هزار میلیارد ریال سرمایه‌گذاری شده است. با شروع به کار این واحدها حدود ۶۶/۰ هزار فرصت شغلی جدید

ایجاد گردید. بیشترین طرح‌های راه‌اندازی شده مربوط به استان‌های خراسان رضوی (۳۹۳ طرح)، اصفهان (۲۰۸ طرح) و آذربایجان شرقی (۱۷۹ طرح) می‌باشد. متوسط سرمایه‌گذاری برای هر واحد صنعتی جدید ۹/۴ میلیارد ریال و سرمایه لازم برای ایجاد هر فرصت شغلی در واحدهای مزبور ۴۳۸/۹ میلیون ریال می‌باشد که در مقایسه با جوازهای تاسیس در سطح بسیار پایین‌تری قرار دارد.

بررسی مشخصات واحدهای مزبور نشان می‌دهد گروه‌های «محصولات کانی غیر فلزی» (۶۶۱ طرح)، «محصولات لاستیکی و پلاستیکی» (۴۹۵ طرح)، «مواد غذایی و آشامیدنی» (۴۵۶ طرح) و «مواد و محصولات شیمیایی» (۲۸۰ طرح) بیشترین سهم را در بین گروه‌های صنعتی به خود اختصاص داده‌اند. «طراحی و مونتاژ شرکت مدیریت پروژه‌های نیروگاهی ایران» با سرمایه ۳ هزار میلیارد ریال و اشتغال ۳۰۰۰ نفر در استان تهران، «تولید متانول شرکت پتروشیمی فن‌آوران» با سرمایه ۱/۸ هزار میلیارد ریال و اشتغال ۳۹۰ نفر و «تولید تفاله خشک، شکر خام و ملاس از نیشکر شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی سلمان فارسی» با سرمایه ۱/۷ هزار میلیارد ریال و اشتغال ۴۴۰ نفر در استان خوزستان از مهم‌ترین طرح‌های راه‌اندازی شده در سال ۱۳۸۴ بودند.

در سال ۱۳۸۴، با تصویب احداث ۳۱ شهرک صنعتی جدید، تعداد شهرک‌های صنعتی مصوب کشور به ۴۵۶ شهرک رسید^(۱). از این تعداد، در ۳۳۲ شهرک امکان واگذاری زمین به وجود آمده است.

برخی شاخص‌های توسعه شهرک‌های صنعتی

شرح	واحد	تا پایان سال ۱۳۸۳	سال ۱۳۸۴	جمع
تعداد شهرک‌های مصوب	شهرک	۴۲۵	۳۱	۴۵۶
تعداد شهرک‌های در حال واگذاری زمین	شهرک	۳۱۳	۱۹	۳۳۲
تعداد قراردادهای منعقد شده	فقره	۳۲۰۵۰	۴۲۰۲	۳۶۲۵۲
زمین صنعتی واگذار شده	هکتار	۱۴۹۷۰	۲۰۹۵	۱۷۰۶۵
میانگین زمین صنعتی واگذار شده در هر قرارداد	مترمربع	۴۶۷۰	۴۹۸۶	۴۷۰۷

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

۶-۵- مجوزهای صادر شده در بخش معدن

در سال ۱۳۸۴، فعالیت‌های بخش معدن دارای رشد بود. در این سال تعداد ۱۵۷۵ فقره پروانه اکتشاف و ۵۰۸ فقره گواهی‌کشف با پیش‌بینی ذخیره‌های به میزان ۲۸۶۵/۵ میلیون تن مواد معدنی توسط وزارت صنایع و معادن صادر شد. در سال مورد گزارش، به منظور بهره‌برداری از معادن، ۶۵۴ فقره پروانه بهره‌برداری با ذخیره قطعی ۲۸۳۱/۴ میلیون تن صادر شد. حجم سرمایه‌گذاری انجام شده در این پروانه‌ها حدود ۲۴۰۲/۰ میلیارد ریال بود. این پروانه‌ها برحسب ماده معدنی شامل ۴۶۲ فقره مصالح ساختمانی، ۳۳ فقره مواد فلزی و ۱۵۹ فقره مواد غیر فلزی بود. حدود ۵۶۳ فقره از پروانه‌های بهره‌برداری جدید بوده است. علاوه بر این، ۵۴۶ فقره اجازه برداشت با میزان استخراج حدود ۱۰/۳ میلیون تن برای متقاضیان صادر شد. توزیع استانی پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده در بخش معدن نشان می‌دهد بیشترین تعداد پروانه‌های مذکور در استان‌های خراسان رضوی، اصفهان، سمنان و بوشهر صادر شده است.

۱- در سال ۱۳۸۴، براساس تصویب‌نامه هیئت وزیران با ادغام سازمان صنایع کوچک و شرکت شهرک‌های صنعتی، سازمان جدیدی تحت عنوان «سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی» تشکیل گردید. اساسنامه سازمان در مرداد ماه ۱۳۸۴ به تصویب رسید. براساس اساسنامه سازمان مذکور، تهیه و تدوین خط‌مشی‌های اجرایی ایجاد و توسعه صنایع کوچک در چارچوب سیاست‌های کلی وزارت صنایع و معادن، ایجاد زمینه‌های مناسب برای راه‌اندازی، هدایت و توسعه سرمایه‌گذاری‌های غیر دولتی در صنایع کوچک به ویژه در مناطق کمتر توسعه یافته، ساماندهی و پشتیبانی از ایجاد پیوند بین صنایع کوچک و سایر صنایع، توسعه شبکه‌ها به خوشه‌های صنعتی، مراکز اطلاع‌رسانی و پیمانکاری‌های فرعی، توجه به ارتقا و توان‌مندی‌های نرم‌افزاری و مدیریتی صنایع کوچک در حوزه‌های مختلف، ایجاد و توسعه شهرک‌ها و نواحی صنعتی، شهرک‌های صنعتی، شهرک‌های فن‌آوری و برج‌های IT در شهرک‌های صنعتی به منظور اشتغال‌زایی و کارآفرینی از اهم وظایف این سازمان به شمار می‌رود.

مجوزهای معدنی صادر شده

درصد تغییر	سال				
	۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۴	▲۱۳۸۳	
۱۳۸۴	۱۳۸۳	۱۳۸۴	▲۱۳۸۳	۱۳۸۲	تعداد پروانه اکتشاف(۱)(فقره)
-۷/۱	۷/۱	۱۵۷۵	۱۶۹۶	۱۵۸۳	گواهی کشف(۲)
					تعداد(فقره)
۵/۶	۲۷/۶	۵۰۸	۴۸۱	۳۷۷	ذخیره(میلیون تن)
-۲۲/۷	۱۴۰/۲	۲۸۶۵/۵	۳۷۰۶/۴	۱۵۴۳/۲	هزینه عملیات(میلیارد ریال)
۸۶/۴	۵۲/۹	۱۷۲/۴	۹۲/۵	۶۰/۵	پروانه بهره‌برداری(۳)
					تعداد(فقره)
۶/۲	۶/۶	۶۵۴	۶۱۶	۵۷۸	ظرفیت استخراج(میلیون تن)
۲۶/۴	۹/۲	۳۱/۲	۲۴/۷	۲۲/۶	اشتغال(نفر)
۱۰/۳	-۳۱/۱	۷۱۷۱	۶۴۹۹	۹۴۳۰	ذخیره قطعی(میلیون تن)
۲۶/۹	۱۰/۹	۲۸۳۱/۴	۲۲۳۱/۴	۲۰۱۲/۸	سرمایه‌گذاری(میلیارد ریال)
۱۴۷/۶	۱۱/۷	۲۴۰۲/۰	۹۷۰/۳	۸۶۸/۳	اجازه برداشت(۴)
					تعداد(فقره)
-۱۳/۵	-۶/۴	۵۴۶	۶۳۱	۶۷۴	میزان استخراج(میلیون تن)
-۰/۱	۹۳/۴	۱۰/۳	۱۰/۳	۵/۳	

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

- ۱- پروانه اکتشاف: مجوزی است که برای انجام عملیات اکتشافی مواد معدنی در محدوده مشخصی از طرف وزارت صنایع و معادن صادر می‌شود.
- ۲- گواهی کشف: تائیده‌ای است که توسط وزارت صنایع و معادن پس از اتمام عملیات اکتشافی و کشف کانه به نام دارنده پروانه اکتشاف صادر می‌شود.
- ۳- پروانه بهره‌برداری: مجوزی است که به منظور استخراج و کانه‌آرایی و به دست آوردن مواد معدنی قابل فروش توسط وزارت صنایع و معادن صادر می‌شود.
- ۴- اجازه برداشت: مجوزی است که از طرف وزارت صنایع و معادن برای تامین مصالح ساختمانی مورد نیاز طرح‌های عمرانی و برداشت واریزها و ذخایر محدود و جزئی و نیز عملیات آزمایشگاهی صادر می‌شود.

۶-۶- سرمایه‌گذاری خارجی

براساس گزارش وزارت صنایع و معادن، در سال ۱۳۸۴ اجرای ۴۷ طرح صنعتی با سرمایه‌گذاری مشترک خارجی به ارزش حدود ۲/۰ میلیارد دلار تحت قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی به تصویب رسید که در مقایسه با عملکرد سال قبل به لحاظ حجم ۲۸/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد.

طبق ماده (۲۴) قانون برنامه چهارم توسعه، به دولت اجازه داده شده است برای رشد اقتصادی، ارتقای فن‌آوری، ارتقای کیفیت تولیدات، افزایش فرصت‌های شغلی و افزایش صادرات در قلمرو فعالیت‌های تولیدی اعم از صنعتی، معدنی، کشاورزی، زیربنایی، خدمات و فن‌آوری اطلاعات در اجرای قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ به منظور جلب سرمایه‌گذاری خارجی، زمینه‌های لازم را از طریق مذکور در بند (ب) ماده (۳) قانون فوق فراهم نماید. دولت موظف شده است پرداخت کلیه تعهدات قراردادی شرکت‌های دولتی ایرانی طرف قرارداد را برای کالاها و خدماتی که الزاماً می‌بایست توسط دولت خریداری شده و به تصویب شورای اقتصاد رسیده است از محل وجوه و منابع متعلق به آنان تعهد و پرداخت از محل آن وجوه و منابع را تضمین نماید. این تعهد پرداخت نباید از محل وجوه و منابع عمومی باشد. همچنین ضمانت‌نامه صادر شده علی‌رغم ماهیت تجاری آن نباید ریسک تجاری و خسارات ناشی از قصور سرمایه‌گذار در ایفاء تعهدات قراردادی وی را پوشش دهد. به منظور دستیابی به رشد پیش‌بینی شده طی سال‌های برنامه چهارم برای سرمایه‌گذاری خارجی، علاوه بر لزوم اصلاح ساختار تشکیلاتی و جایگاه سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران به دولت اجازه داده می‌شود معادل یک در هزار از کل سرمایه‌گذاری‌های مستقیم خارجی واقعی تحت پوشش قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی را علاوه بر بودجه سالانه در ردیف‌های پیش‌بینی شده در قوانین بودجه سنواتی به طور سالانه در اختیار سازمان مذکور قرار دهد.

برخی از طرح‌های مصوب صنعتی و معدنی با سرمایه‌گذاری مشترک خارجی(۱)

موضوع طرح	محل اجرای طرح	حجم مشارکت خارجی (میلیون دلار)
تولید متانول	بوشهر	۶۹۹/۱
اکتشاف و بهره‌برداری از معدن روی مهدی‌آباد	یزد	۶۸۲/۰
تولید پلی‌اتیلن سنگین	بوشهر	۱۳۶/۰
افزایش سرمایه طرح توسعه و بهینه‌سازی شرکت فولاد مبارکه	اصفهان	۹۸/۴
تولید ماشین‌آلات سنگین ویژه راهسازی، کشاورزی و صنعت	مرکزی	۶۴/۵
تولید شیشه به روش فلوت	کرمان	۴۷/۷
تولید قوطی آلومینیوم دو تکه	مرکزی	۵۴/۴
تولید انواع آمبیه	مرکزی	۳۲/۰
تولید مجموعه محورهای جلو و عقب خودرو	تهران	۲۷/۹
تولید نوشابه غیرالکلی	تهران	۲۱/۵

ماخذ: وزارت صنایع و معادن
۱- شامل طرح‌های مصوب با بیش از ۱۰ میلیون دلار حجم مشارکت خارجی می‌باشد.

۶-۷- اشتغال صنعتی

براساس قانون برنامه چهارم توسعه، نرخ بیکاری با ۳/۹ واحد درصد کاهش باید از ۱۲/۳ درصد در سال ۱۳۸۳ به ۸/۴ درصد در سال ۱۳۸۸ کاهش یابد. همچنین پیش‌بینی شده است که تقاضای نیروی کار با رشد سالانه به طور متوسط ۴/۳ درصد به ۲۳/۴ میلیون نفر در سال ۱۳۸۸ بالغ گردد. بخش صنعت و معدن به عنوان یکی از بخش‌های مولد اقتصاد عهده‌دار ایجاد تقاضا برای نیروی کار در سطح ۷ میلیون نفر می‌باشد.

بررسی شاخص اشتغال کارکنان کارگاه‌های بزرگ صنعتی نشان می‌دهد که شاخص مزبور در سال ۱۳۸۴ با کاهشی معادل ۵/۳ درصد مواجه بوده است. کاهش مذکور با توجه به ضرایب اهمیت نسبی صنایع، عمدتاً تحت تاثیر عملکرد صنایع تولید «فلزات اساسی»، «محصولات کانی غیر فلزی»، «مواد و محصولات شیمیایی»، «منسوجات» و «مواد غذایی و آشامیدنی‌ها» بود. براساس آمار کارگاه‌های بزرگ صنعتی، بیشترین کاهش شاخص اشتغال مربوط به صنایع تولید «چرم و مصنوعات چرمی» (۲۵/۶ درصد)، «منسوجات» (۱۳/۰ درصد)، «ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و ساعت» (۱۱/۹ درصد)، «چوب و محصولات چوبی و چوب‌پنبه‌ای (غیر از مبلمان)» (۱۱/۴ درصد) و «پوشاک و عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار» (۱۰/۱ درصد) می‌باشد. در این سال فقط شاخص اشتغال صنایع تولید «وسایل نقلیه موتوری و تریلر» ۱/۱ درصد رشد داشت. خاطر نشان می‌سازد کارگاه‌های بزرگ صنعتی با استفاده از تکنولوژی‌های سرمایه‌بر و نوسازی واحدهای فرسوده علی‌رغم رشد تعداد کارگاه‌ها طی سال‌های اخیر، شاهد کاهش شاخص اشتغال بوده‌اند. ارزان بودن نسبی عامل سرمایه در مقایسه با نیروی کار با توجه به کاهش مستمر نرخ سود تسهیلات بانکی از یک طرف و رشد مستمر دستمزدها فراتر از نرخ تورم علی‌رغم بهره‌وری پایین نیروی کار از طرف دیگر موجب جایگزینی سرمایه به جای نیروی کار و نیز کاهش اشتغال واحدهای تولیدی شده است. این در حالی است که ایجاد اشتغال پایدار در بخش صنعت یکی از اولویت‌های سیاستی کشور می‌باشد. این روند حاکی از تقابل ساز و کارهای قیمتی با این اولویت راهبردی است.

بررسی آمار اشتغال براساس پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده توسط وزارت صنایع و معادن در سال ۱۳۸۴ نشان می‌دهد که حدود ۱۲۱/۳ هزار اشتغال مستقیم در بخش صنعت و ۷/۱ هزار فرصت شغلی نیز در بخش معدن ایجاد شده است که نسبت به سال قبل

به ترتیب ۶/۶ درصد کاهش و ۱۰/۳ درصد افزایش نشان می‌دهد. همچنین متوسط اشتغال طرح‌های صنعتی براساس پروانه‌های بهره‌برداری از حدود ۲۶ نفر در سال ۱۳۸۳ به حدود ۲۰ نفر در سال مورد بررسی کاهش یافت. سرمایه لازم برای ایجاد هر فرصت شغلی براساس پروانه‌های مذکور معادل ۴۵۴/۸ میلیون ریال بود که نسبت به سال قبل ۱۹/۹ درصد رشد نشان می‌دهد. رقم بالای متوسط سرمایه‌گذاری برای هر فرصت شغلی در گروه‌های صنایع «ساخت فلزات اساسی»، «ماشین‌های دفتری، حسابداری و محاسباتی» و «کک و محصولات حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای» به ترتیب به میزان ۹۷۳، ۸۴۹ و ۶۰۶ میلیون ریال در رشد شاخص مزبور در کل گروه‌های صنعتی موثر بوده است. در این سال کمترین میزان سرمایه برای ایجاد هر فرصت شغلی به گروه صنایع «رادیو، تلویزیون و دستگاه‌های مخابراتی» و «تولید پوشاک و تکمیل پوست خردار» به میزان ۵۶ و ۵۷ میلیون ریال اختصاص دارد. در سال مورد گزارش، حدود ۹۰/۳ درصد از جوازهای تاسیس صادر شده شامل طرح‌هایی با اشتغال کمتر از ۵۰ نفر است. این نسبت در پروانه‌های بهره‌برداری ۹۳/۲ درصد می‌باشد. در این سال متوسط سرمایه‌گذاری برآورد شده برای هر شغل براساس آمار جوازهای تاسیس با ۱۴/۳ درصد افزایش به ۹۲۰/۰ میلیون ریال رسید. متوسط مذکور در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ به ترتیب ۴۹۶ و ۸۰۴ میلیون ریال بود. احتساب آمار پتروشیمی و سوخت‌های هسته‌ای در این افزایش موثر بوده است. همچنین تغییر قیمت‌های نسبی عوامل تولید تحت تاثیر ساز و کارهای قیمتی دستمزدها و نرخ سود تسهیلات موجب ترغیب بنگاه‌های صنعتی به استفاده از فن‌آوری‌های سرمایه‌بر شده است.

۶-۸- شاخص بهای تولیدکننده محصولات صنعتی و مواد معدنی

بررسی شاخص بهای تولیدکننده در سال ۱۳۸۴ نشان می‌دهد که شاخص مذکور بر پایه سال ۱۳۷۶ در دو بخش مواد معدنی و محصولات صنعتی به ترتیب به رقم ۱۹۸/۸ و ۲۷۱/۴ رسید که نسبت به سال قبل به ترتیب ۱۶/۵ و ۹/۳ درصد افزایش داشت. تغییرات مزبور در مقایسه با تغییرات شاخص کل به میزان ۹/۵ درصد، حاکی از افزایش بیشتر قیمت مواد معدنی در سال مورد بررسی می‌باشد. در میان محصولات معدنی و صنعتی، بیشترین رشد شاخص مذکور نسبت به سال ۱۳۸۳ به گروه‌های «زغال‌سنگ» (۴۳/۷ درصد)، «مواد شیمیایی و پتروشیمی» (۱۹/۳ درصد)، «محصولات فلزی فابریکی به‌جز ماشین‌آلات» (۱۸/۶ درصد) و «مبلمان و مصنوعات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر» (۱۶/۵ درصد) تعلق داشت.